

ТалМУнун Окумуштуулар
кеңешинде каралып,
жактырылды

Протокол № 8
« 19 » 04 2024-ж.

БЕКТЕМИН
ТалМУнун ректору техн.и.д.,
профессор Ж.С. Шаршембиев

« 19 » 04 2024-ж.

Жазуу иштеринде көчүрүп алуулардын бар экендигине текшерүү жүргүзүү тартиби (“Антиплагиат”) жөнүндө

1. ЖАЛПЫ ЖОБО

1.1. Бул Жобо Талас мамлекеттик университетинде (ТалМУ) антиплагиат системасын («StrikePlagiarism.com» пакети) (мындан ары – Система) колдонуу менен жазуу иштерин текшерүүнүн тартибин аныктайт.

1.2. Жобо окуу, илимий изилдөө иштерин аткаруунун өз алдынчалыгынын жогорку деңгээлин камсыз кылууга, студенттердин чыгармачылык активдүүлүгүнө түрткү берүүгө, ошондой эле кызматкерлердин жаңы билимдерди алуусуна жана колдонуусуна, жарандардын жана юридикалык жактардын интеллектуалдык менчик укуктарын сактоого багытталган билим берүү жана илимий ишти уюштуруунун сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатуу максатында киргизилет.

1.3. Бул Жобо ТалМУнун Уставына ылайык келген окуу, илимий, илимий-изилдөө жана башка иш-аракеттерди жүзөгө ашыруучу университеттин бардык түзүмдүк бөлүмдөрүнө жайылтылат.

1.4. Көчүрүп алуулардын бар экендигине текшерүү жүргүзүү боюнча ишти координациялоону жана контролдоону ректордун буйругу менен бекитилген университеттин окуу бөлүмүнөн же сапат бөлүмүнөн жооптуу адамдар жүргүзөт. Документтерди алардын түрлөрүнө жараша текшерүүнү уюштуруу тиешелүү бөлүмдөрүндө көрсөтүлгөн бөлүмдөр тарабынан ишке ашырылат.

1.5. Бул Жобо ТалМУнун Окумуштуулар кеңеши тарабынан бекитилген учурдан тартып күчүнө кирет.

1.6. Бул Жобого киргизилген бардык өзгөртүүлөр жана толуктоолор ТалМУнун жергиликтүү ченемдик укуктук актылары менен жарыяланган булактардан көчүрүп алуулардын болушун текшерүүнүн тартибин жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын аткаруу бийлигинин ченемдик укуктук актыларына ылайык киргизилет. Бул Жобого жаңы редакциядагы өзгөртүүлөр жана толуктоолор ТалМУнун Окумуштуулар кеңешинин чечими менен киргизилет.

2. НЕГИЗГИ ТЕРМИНДЕР, АНЫКТАМАЛАР

Плагиат – бул башка бирөөнүн идеяларынын же ойлоп табууларынын авторлугун атайлап тартып алуу жана башка бирөөнүн макаласын, башка адамдардын чыгармаларынын үзүндүлөрүн көчүрүп алуу булагын көрсөтпөстөн өз аты менен басып чыгаруу.

Плагиат эки формада болушу мүмкүн:

- негизги текстти сөзмө-сөз берүү;
- парафраза – алынган тексттин мазмунун өзгөртпөстөн сөздөрдү жана сөз айкаштарын алмаштыруу менен башка бирөөнүн текстин берүү.

Көчүрүп алуу – бул жазма чыгармаларда цитата же башка бирөөнүн интеллектуалдык эмгегинин продуктусун көрсөтүү түрүндө мыйзамдуу же мыйзамсыз пайдалануу, же түп нускага өзгөртүү киргизбестен башка автордун текстинин бир бөлүгүн өзүнүн текстине киргизүү.

Мыйзамсыз көчүрүп алуу – бул көчүрүп алуунун көлөмү же мүнөзү аткарылган иштин же анын кандайдыр бир бөлүмдөрүнүн көз карандысыздыгына шек туудурганда, басылманын булагына толук шилтемесиз же шилтемелер менен башка бирөөнүн текстин же идеясын пайдалануу.

Туура цитата – бул цитатанын максатына негизделген көлөмдө чыгарманын авторун жана аталышын көрсөтүү менен тексттен үзүндү.

Туура эмес цитата - чыгарманын авторун жана аталышын көрсөтпөстөн же цитатанын максаты менен негизделбеген томдо тексттен үзүндү келтирүү.

Текст (документа) - материал, набранный средствами компьютерной техники, представленный автором в электронном и распечатанном виде.

Текст (документтин) - автор тарабынан электрондук жана басма түрүндө берилген компьютердик техника каражаттары менен терилген материал.

Өз алдынча аткарылбаган иш - цитата келтирүү максатында негизсиз даражада цитата келтирүү, өз алдынча изилдөө жүргүзбөстөн шилтеме кылуу.

Тексттин оригиналдуулугу – уникалдуу элементтердин (сөздөрдүн, сөз айкаштарынын) бардык элементтерге болгон катышы.

Документтин оригиналдуулугун жыйынтыктоочу баалоо - оригиналдуу тексттин көлөмүнүн көчүрүп алынган тексттин көлөмүнө катышы.

Плагатка каршы. Университет жарыялаган булактардан мыйзамсыз карыз алуулардын бар-жогуна документтерди текшерүү үчүн маалымат системасы болуп саналат.

3. ТЕКШЕРҮҮНҮН ЖАЛПЫ ЭРЕЖЕЛЕРИ

3.1. Илимий иштердин төмөнкү түрлөрү:

- бакалаврдын бүтүрүү квалификациялык иштери - милдеттүү;
- Университеттин кафедраларында алдын ала коргоого жана экспертизага берилген магистрдик диссертациялар милдеттүү түрдө;
- илимий басылмаларга жарыялоо үчүн магистирлер, профессордук-окутуучулук курам жана кызматкерлер тарабынан берилген илимий макалалар - милдеттүү түрдө;

3.2. Окуу-методикалык басылмалар. Автордун жеке арызынын негизинде жана ректордун, илимий жана окуу иштери боюнча проректордун чечими боюнча башка илимий басылмаларга жарыялоо үчүн берилген илимий иштер текшерилиши мүмкүн.

3.3. Иштерди текшерүү автордун белгиленген формадагы жеке арызынын негизинде жүргүзүлөт (1-тиркеме), анда автор ишинде тиешелүү шилтемелер менен тастыкталбаган үчүнчү жактардан алынган көчүрүп алуу жана электрондук булактардын жоктугун ырастайт.

3.4. Мыйзамсыз көчүрүп алуулардын бар-жоктугу боюнча ишти текшерүү StrikePlagiarism.com -plagiat.kg Системаны колдонуу менен жүргүзүлөт.

Бүтүрүү квалификациялык иштери жана магистрдик диссертациялар үч жолудан ашык эмес текшерилет.

3.5. Иштерди системанын кароосуна берүү үчүн төмөнкү мөөнөттөр белгиленет:

- бүтүрүүчү квалификациялык иштер, магистрдик диссертациялар - мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация башталганга чейин 15 жумушчу күндөн кечиктирбестен;

- илимий эмгектер (макалалар ж.б.) - басылмаларды кабыл алуу мөөнөтү аяктаганга чейин 10 күндөн кечиктирбестен;

3.6. Системаны пайдалануу менен текшерүүгө иштер электрондук түрдө doc, docx, rtf форматтарында текшерүүгө иштин тапшырылган күнү жана убактысы жөнүндө маалыматтарды камтыган тил кат алуу менен тапшырылат.

3.7. Система тарабынан текшерүү үчүн төмөнкү мөөнөттөр белгиленет:

- бүтүрүүчү квалификациялык иштер, магистрдик диссертациялар ишти текшерүүгө тапшырган күндөн тартып 5 жумушчу күндөн ашык эмес;

- илимий иштер (макалалар ж. б.) - ишти текшерүүгө тапшырган күндөн тартып 3 жумушчу күндөн ашык эмес;

3.8. Эгерде иш төмөнкү критерийлерге жооп берсе, кароодон оң натыйжа менен өттү деп эсептелет:

- бакалаврдын квалификациялык иштери – тексттин оригиналдуулугу кеминде 40%дан кем эмес;

- магистрдик диссертациялар – тексттин оригиналдуулугу кеминде 40%дан кем эмес;

- профессордук-окутуучулук курамдын/магистранттардын/студенттердин илимий эмгектердин оригиналдуулугу тексттин кеминде 80% / 70% / 60% дан кем эмес.

3.9. Окуу жана илимий эмгектерде Жободо белгиленген көчүрүп алуунун пайызынан (үлүшүнөн) ашкан көлөмдө плагиаттын болушу аны коргоого (жарыялоого) терс чечим алып келет жана автордун аброюна шек келтирет.

3.10. Системаны пайдалануу менен текшерүүдөн өтпөгөн иштердин авторлору окуу планында (басылманын редакциясы, конференцияны уюштуруучулар тарабынан) белгиленген мөөнөттө кайра иштеп чыгууга жана кайталап текшерүүгө укуктуу. Толуктап иштеп чыгууда автор системаны текшерүү алгоритмдерин айланып өтүүгө багытталган иште өзгөртүүлөрдү киргизбөөгө тийиш. Текшерүү алгоритмин айланып өтүү максатында өзгөртүлгөн иш, кайра текшерүүгө жол берилбейт.

3.11. Системаны колдонуу менен кайра текшерүүдө терс корутунду алынса, коргоо иштерине (сынакка катышууга, жарыялоого) жол берилбейт.

3.12. Автор жазуу жүзүндөгү арызда айтылган иштерди текшерүү боюнча терс корутунду менен макул болбогон учурда кафедра башчысы (бөлүмдүн жетекчиси) ишти плагиаттын бар экендигине эксперттик текшерүү үчүн комиссия дайындайт. Ишти коргоого (жарыялоого, алдын ала экспертизага) уруксат берүү жөнүндө акыркы чечим эксперттердин корутундусунун негизинде кафедранын жыйынында кабыл алынат.

3.13. Системаны колдонуу менен ишти текшерүүнүн протоколу, ал эми эксперттик текшерүү учурунда - эксперттердин корутундусу жетекчинин пикири (рецензиясы) менен бирге ишке киргизилет.

3.14. Тапшырылган квалификациялык, диссертациялык, илимий эмгектерде мыйзамдуу көчүрүп алуулардын көлөмү текстте мекемелердин, мамлекеттик бийлик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын аталыштарын пайдаланууну камтыйт; ченемдик укуктук актыларга шилтемелерди; мыйзамдардын тексттери; адабияттардын тизмелери; кайталануулар, анын ичинде көп кайталануучу туруктуу туюнтмаларды жана юридикалык терминдерди; тексттен цитаталоону, аларды талдоо үчүн документтерден үзүндүлөрдү, ошондой эле өзүн-өзү цитаттоону ж. б. колдонууну болжолдойт.

3.15. Берилген квалификациялык, диссертациялык, илимий-изилдөө иштеринин авторлору текстте пайдаланылган көчүрүп алууларга карата комментарийлерде көчүрүп алуулар укук ченемдүү мүнөзгө ээ экендигин негиздеши керек.

3.16. Бардык жазуу иштери ТалМУнун архивине тапшырылат.

4. ЖАЗЫЛГАН ИШТИ ТЕКШЕРҮҮНҮН ТАРТИБИ

4.1. Бүтүрүүчү квалификациялык иштерди текшерүү (БКИ).

4.1.1. БКИни аткаруу окуу процессинин натыйжалуулугунун зарыл шарты болуп саналат, ошондой эле жалпысынан студенттердин өз алдынча окуу жана илимий иш жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү.

4.1.2. БКИнин көчүрүп алуунун (плагиаттын) бар же жоктугун текшерүүсү төмөнкүлөр тарабынан жүргүзүлөт:

- Сапат бөлүмү;
- Университеттин бүтүрүүчү кафедралары.

4.1.3. Бүтүрүүчүлөрдөн БКИни кабыл алууну, көчүрүп алуулар боюнча ишти текшерүүнү бүтүрүүчү кафедра (мындан ары - жетекчи) БКИни тапшыруу үчүн ушул Жободо белгиленген мөөнөттөрдө ишке ашыра алат.

4.1.4. БКИтин текшерүүсүнө эмгектин электрондук версиясы кабыл алынат.

Көчүрүп алууларды (плагиат) текшерүү үчүн БКИтин электрондук версиялары doc, docx, rtf же pdf форматындагы тексттик файлдар түрүндө берилген. 2 файл жөнөтүлөт: 1-файл - толук версия; 2-файл - текшерүү үчүн версия (тексттен төмөнкү элементтерди алып салуу керек: титулдук баракча, мазмуунун, биринчи бөлүмүн (главасын), адабияттардын тизмесин, тиркемелерин).

4.1.5. Белгиленген мөөнөттөрдө Система тарабынан текшерүүгө БКИти өз убагында берилиши үчүн жоопкерчилик студентке жүктөлөт.

4.1.6. Ар бир БКИни (плагиат) бар-жоктугун текшерүүнүн жыйынтыгы боюнча сапат бөлүмү текшерүү отчетторун басма жана электрондук түрдө түзөт жана аларды иштин авторуна, жетекчисине жана мамлекеттик экзамен комиссиясына берет.

4.1.7. Эгерде көчүрүп алуу (плагиат) ишти текшергенден кийин четтетилбесе же студент ар кандай себептерден улам жободо белгиленген мөөнөттө көчүрүп алууну (плагиатты) жоё албаса, ишти коргоого жол берилбейт, ал иштелүүгө тийиш жана БКИтин темасын өзгөртүү мүмкүн эмес.

4.1.8. Иш антиплагиат системасынан үч жолу өткөрүүгө мүмкүнчүлүк бар. Биринчи өткөрүү акысыз, ал эми экинчи жана үчүнчү жолу өткөрүү “Plagiat.pl” системасынын келишиминин белгиленген суммасында төлөм жүргүзүү менен ишке ашырылат.

4.1.8. Ишти илимий жетекчиге кайра тапшыргандан кийин плагиат болгон учурда студент окуу планын толук аткара элек деп эсептелет жана университеттен чыгарылат.

4.2. Магистрдик диссертацияларды текшерүү.

4.2.1. Диссертациянын автору диссертациянын кол жазмасын басма жана электрондук түрдө жана алдын ала коргоо жана экспертиза үчүн кафедрага арыз берет.

4.2.2. Иштин көчүрүп алуу материалдардын бар-жоктугун текшерүү ушул Жободо белгиленген мөөнөттө уюштурулат жана текшерүүнүн натыйжалары басылган текшерүү протоколу түрүндө берилет.

4.2.3. Эгерде диссертация тексттин оригиналдуулугунун белгиленген нормаларына ылайык келбесе, ишти авторго жазуу жүзүндөгү сын-пикирлери жана текшерүү протоколу менен толуктап иштеп чыгууга кайтарылат.

5. АПЕЛЛЯЦИЯГА БЕРҮҮНҮН ЖАНА КАРОО ТАРТИБИ

5.1. Студент ишти өз алдынча аткарууда БКИнин каттоо нормалары бузулгандыгы жөнүндө текшерүүнүн жыйынтыктары берилген учурдан тартып үч жумушчу күндүн ичинде жазуу жүзүндө ректордун атына, сапат бөлүмүнө өзүнүн позициясын негиздөө менен жазуу жүзүндө апелляциялык арыз берүүгө укуктуу.

5.2. Сапат бөлүмү боюнча адис даттануу берилген учурдан тартып бир жумушчу күндүн ичинде апелляциялык комиссияны түзөт, кафедранын окутуучуларынын ичинен апелляциялык комиссиянын төрагасын дайындайт.

5.3. Апелляциялык комиссиянын төрагасы комиссияны түзүү жөнүндө чечим кабыл алынган учурдан тартып 1-2 жумушчу күндүн ичинде жыйналыш өткөрөт жана ага арыз ээсин чакырат. Арыз ээси келбеген учурда иш ал жокто карала берет. Апелляцияны кароодогу күнөм саноолор студенттин пайдасына чечилет. Ишти кароонун жыйынтыгы боюнча апелляциялык комиссия, комиссиянын төрагасы кол койгон өз корутундусун сапат бөлүмүнө берет, ал 1-2 жумушчу күндүн ичинде акыркы чечимди кабыл алат.

6. БЫГАРЫМ УКУКТАР ЖАНА ЖООПКЕРЧИЛИК

6.1. ТалМУнун ректорунун буйругу менен Системаны башкарууга жооптуу жетекчисине университеттин кызматкери дайындалат.

6.2. Кафедра ишти кабыл алат жана текшерет, иштерди текшерүү протоколдорун түзүшөт жана материалдарды сапат бөлүмүнө электрондук түрдө өткөрүп беришет.

6.3. Системаны ТалМУнун студенттеринин жана кызматкерлеринин гана ишин текшерүү үчүн колдонууга уруксат берилет.

6.3. БКИ, МДни системанын текшерүүсүнө өз убагында берилиши үчүн жоопкерчиликти студенттер тартат.

6.4. Бүтүрүүчү кафедранын башчылары төмөнкүлөргө жооптуу:

- бул Жобонун аткарылышы үчүн (БКИ, МДга карата коюлган бардык критерийлердин шайкештиги);

- жооптуу адамдар тарабынан студенттердин жана кафедра кызматкерлеринен келип түшкөн БКИ, МД кагаз жана электрондук версияларынын толук шайкеш келишин текшерүү үчүн.

6.5. "Антиплагиат" системасына БКИ жана МДны өз убагында текшерүүгө берилиши үчүн жоопкерчиликти студенттер жана илимий жетекчилер тартат.

6.6. Сапат бөлүмүнүн адиси университетте иштерди текшерүүнүн автоматташтырылган системасында текшерилген булактардын жыйнагын түзүүгө жооптуу.

**Ишти Антиплагиат системасында текшерүүгө кабыл алуу жөнүндө арыз
(илимий иштин түрүн көрсөтүү)**

Арыз

Мен, (ФАА) _____

_____ курсунун студенти (магистранты)

Факультет: _____

Багыты/адистиги (профили) жарыялоо үчүн сунушталган

Илимий иштин темасы: _____

темасындагы жазуу ишимде плагиаттын элементтери жок экендигин билдирем. Басма жана электрондук булактардан алынган бардык түздөн-түз көчүрүп алуулар тиешелүү шилтемелерге ээ.

Мен университетте жазуу иштерин Антиплагиат системасын колдонуу менен көчүрүп алуулардын бар экендигине текшерүү жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө Жобо менен тааныштым, ага ылайык плагиатты табуу илимий иштерди (ВКИ жана МД) коомдук коргоого/жарыялоого жана тартиптик жазаларды колдонууга уруксат берүүдөн баш тартуу үчүн негиз болуп саналат.

Колу

Күнү

Апелляциялык комиссиянын төрагасына _____

Арыз

Мен, _____

(ФАА, курсу, багыты, профили, группасы)

(иштин түрү) темасы

темасында ТалМУнун жазуу иштерин көчүрүп алуулардын бар экендигине текшерүү жүргүзүү тартиби жөнүндө Жобого ылайык апелляциялык комиссияда менин ишимди карап чыгууңуздарды суранам.

Колу

Күнү